

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi (HE 58/2025 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2025 toisessa lisätalousarvioesityksessä tuloarviota alennetaan 187 milj. eurolla ja määrärahoja lisätään 757 milj. eurolla.

Tuloarviot

Verotuloarviota alennetaan 485 milj. eurolla. Verotuloarvio perustuu pitkälti huhtikuussa julkaistuun valtiovarainministeriön ennusteeseen. Ansio- ja pääomatuloveron tuottoarviota alennetaan 98 milj. eurolla, yhteisöveron 226 milj. eurolla ja arvonlisäveron 272 milj. eurolla. Muutokset johtuvat ennakoitua alemmista kertymistä sekä veropohjaennusteista. Lisäksi arvonlisäveron tuottoarviosta on poistettu makeisten ja suklaan veronkorotus, jonka oli tarkoitus tulla voimaan 1.6.2025. Perintö- ja lahjaveron tuottoarviota sen sijaan korotetaan 95 milj. eurolla ja apteekki-veron tuottoarviota 16 milj. eurolla kertymätietojen perusteella.

Sekalaisten tulojen arviota korotetaan yhteensä 308 milj. eurolla, mikä sisältää 200 milj. euroa aiemmilta vuosilta siirrettyjen määrärahojen peruutuksia.

Määrärahat

Määrärahoja lisätään 757 milj. eurolla. Merkittävimmät päätösperäiset määrärahalisäykset kohdentuvat puolustusmenoihin sekä sisäiseen turvallisuuteen ja varautumiseen.

Euromääräisesti suurimmat määrärahamuutokset aiheutuvat kuitenkin liikenne- ja viikse-tyksen 190 milj. euron aikaistuksesta sekä tarvearvioiden tarkentumisesta erityisesti valtiovarainministeriön

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp Yleisperustelut

sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla. Toiseen lisätalousarvioesitykseen sisältyy myös lukuisia määrärahojen uudelleenbudjetoiteja ja ajoitusmuutoksia, minkä lisäksi palkkausten tarkistuksiin osoitetaan 51 milj. euroa valtion sopimusratkaisun myötä. Valtionvelan korkomenoarviota alennetaan 197 milj. eurolla.

Valiokunta on lisäksi tehnyt teknisen vähennyksen (-75 000 euroa) määrärahoihin momentilla 21.40.01, koska asiaan liittyvän budjettilakiesityksen (HE 57/2025 vp) käsittely on eduskunnassa kesken.

Valtuudet ja suostumus

Toiseen lisätalousarvioesitykseen sisältyy merkittäviä valtuusmuutoksia. Osin ehdotetut valtuudet tarkoittavat määrärahalisäyksiä jatkovuosille, mutta suurelta osin määrärahatarve voidaan kattaa olemassa olevan kehyksen puitteissa.

Puolustusministeriön hallinnonalalla PVKEH 2025 -tilausvaltuuden enimmäismäärää korotetaan noin 130 milj. eurolla räjähdysainehankintoihin. Lisäksi korotetaan Laivue 2020 -tilausvaltuuden enimmäismäärää noin 78 milj. eurolla ja Ukrainaan toimitetun puolustusmateriaalin korvaamiseen liittyvää UKR 2023 -tilausvaltuutta noin 197 milj. eurolla.

Perusväylänpitoon ehdotetaan 220 milj. euron valtuutta Väylävirastolle jäänmurtajien palvelusopimuksiin, minkä lisäksi viivästysten takia uusitaan Varsinais-Suomen ELY-keskukselle myönnetty maantielauttaliikenteen palvelusopimuksia koskeva 1,45 mrd. euron valtuus. Hallituksen investointiohjelmaan kuuluvia liikennehankkeita käynnistetään yhteensä 62 milj. euron valtuuksilla. Lisäksi aiemmin päätettyjen väylähankkeiden valtuuksia korotetaan yhteensä noin 23 milj. eurolla, mikä johtuu lähinnä kustannusarvioiden tarkentumisesta ylöspäin.

Hallitus esittää lisäksi suostumusta, jolla sitoudutaan EU:n hiilirajamekanismiasetuksen ((EU) 2023/956) artiklan 20(2) mukaisen kauppapaikan hankintaa koskevaan yhteishankintasopimukseen ja siihen sisältyvään valtioneuvoston yhteisvastuullisesti maksettavia vahingonkorvauksia koskevaan ehtoon. Valiokunta on käsitellyt asiaa pääluokan 32 yhteydessä.

Tasapaino

Toinen lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 944 milj. eurolla. Valtion vuoden 2025 nettolainanotoksi arvioidaan noin 13,2 mrd. euroa ja budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 183 mrd. euroa vuoden 2025 lopussa, mikä on noin 64 prosenttia suhteessa BKT:hen. Toisen lisätalousarvion jälkeen kuluvan vuoden jakamattomaksi varaukseksi jää 81 milj. euroa.

**Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Pääluokka 21**

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21

EDUSKUNTA

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 57/2025 vp) lisää Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatehtäviä. Hallituksen esityksen käsittely on kuitenkin eduskunnassa kesken, joten valiokunta poistaa momentin ja sen määrärahan (75 000 euroa) lisätalousarvioesityksestä. Tämän seurauksena myös pääluokka 21 poistuu esityksestä.

Momentti ja sen määräraha:

Poist.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallitus linjasi kehysriihen yhteydessä sisäisen turvallisuuden valmiuspaketista, joka on valiokunnan mielestä tarpeellinen ja perusteltu. Hallituksen esityksessä valmiuspaketista kohdistetaan sisäministeriön hallinnonalalle 41 milj. euroa, joka muodostuu väestönsuojelun kehittämisestä (21 milj. euroa), Rajavartiolaitoksen merellisestä suorituskyyvystä (14 milj. euroa) ja vaaratiedotamisen kehittämisestä (6 milj. euroa). Osa lisäyksestä esitetään määrärahalisäyksen sijaan valtuuskirjauksena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtuusmenettely sopii tarkoitukseen hyvin, eikä sen arvioida vaikuttavan raskaiden ilmatyynyvalusten hankinnan toteutukseen.

Valiokunta on tyytyväinen myös siihen, että hallituksen esitykseen sisältyy turvallisuustilanteesta aiheutuneiden ylimääräisten kustannusten korvauksia poliisille ja Rajavartiolaitokselle (yhteensä 7,7 milj. euroa). Samoin myönteistä on, että Rajavartiolaitoksen operatiivisen suorituskyyvyn turvaamiseen itärajalla ja Itämerellä loppuvuonna 2025 esitetään lisäystä.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että saadun selvityksen perusteella Rajavartiolaitoksen tarpeet ovat esitettyä suuremmat ja pitää välttämättömänä, että hallitus huolehtii kohotetun valmiuden turvaamisesta sekä maa- että merialueilla. Lisäksi valiokunta nostaa esiin (kuten esim. VaVM 6/2025 vp — VNS 2/2025 vp) myös Tullin toimintaedellytysten varmistamisen keskeisenä sisäisen turvallisuuden PTR (Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) -viranomaisena.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Pääluokka 26

01. Hallinto

51. Eräät investointiavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Hallitusohjelman linjauksen mukaisesti valiokunta pitää tärkeänä Suomen ampumaratojen toiminnan turvaamista ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämistä. Linjauksen toteutuksessa otetaan huomioon alueelliset tarpeet ja arvioidaan mahdolliset lainsäädäntötarpeet sekä keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu- ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet. Valiokunta lisäsi momentille kyseiseen tarkoitukseen 1,25 milj. euroa viimeisimmässä budjettimietinnössään (VaVM 25/2024 vp — HE 109/2024 vp, HE 191/2024 vp). Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena kohdistaa Suomussalmella sijaitsevalle Aittokosken ampumaurheilukeskukselle osoittamansa 300 000 euron avustuksen uudelleen Kruupakan ampumaradan kehittämiseen. Muutoksella ei ole vaikutusta momentin määrärahaan.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

50. Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 1,0 milj. euron lisäystä, joka aiheutuu Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrän ja toiminnan kasvusta.

Valiokunta viittaa viimeisimpään budjettimietintöönsä (VaVM 25/2024 vp — HE 109/2024 vp, HE 191/2024 vp) ja korostaa entistäkin vahvemmin, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja MPK:n rahoitus tulee turvata siten, että toiminnan riittävä taso ei ole eduskunnan tekemien kertaluonteisten lisäysten eikä lisätalousarvioiden sisältämien määrärahojen varassa. Vapaaehtoisella maanpuolustuksella on suuri merkitys maanpuolustustahdolle ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuudelle. Hallituksen tulee näin ollen huolehtia MPK:n mahdollisuuksista hoitaa sille annetut tehtävät ja varmistaa toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu vakaalla ja ennakoitavissa olevalla rahoituksella.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys

Hallitus esittää, että luvun perusteluja täydennetään siten, että työ- ja elinkeinoministeriö voi sitoutua EU:n hiilirajamekanismiasetuksen ((EU) 2023/956) artiklan 20(2) mukaisen kauppapaikan hankintaa koskevaan yhteishankintasopimukseen ja siihen sisältyvään valtiontakuuluonte-

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Pääluokka 35

seen yhteisvastuullisesti maksettavia vahingonkorvauksia koskevaan ehtoon. Ennen yhteishankintamenettelyn käynnistämistä jäsenvaltioiden tulee hyväksyä yhteishankintasopimus, johon sisältyvän ehdon mukaan sopimusosapuolet ovat yhteisvastuussa sopimuksen ulkopuolisista vahingoista tilanteissa, joissa vahingon aiheuttanutta sopimusosapuolta ei voida tunnistaa. Sopimuksen ulkopuolisilla vahingoilla tarkoitetaan komission ja sopimukseen osallistuvien jäsenvaltioiden viranomaisten tai heidän laskuunsa toimivien tahojen aiheuttamia vahinkoja, jotka eivät liity kauppapaikan hankintaan tai sitä säätelevään sopimukseen. Valiokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan todistustaakka ulkoisen vahingon aiheutumisesta on sillä, joka on kärsinyt vahinkoa. Jos vahingon kärsijä ei kykene todistamaan vaatimuksiaan uskottavasti, korvauksia ei myönnetä.

Hallituksen esityksen mukaan vahingonkorvausehto on poikkeuksellinen ja valtioneuvoston, minkä vuoksi sopimukseen sitoutumiseen haetaan eduskunnan suostumus. Valiokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella vahingonkorvausehto itsessään on sopimusoikeudellisesti tavanomainen. Valiokunta pitää poikkeuksellisenä sitä, että sopimukseen sitoutumisen myötä muodostuu euromääräisesti avoin valtioneuvoston. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan komissio ei ole esittänyt arviota mahdollisen vahingonkorvauksen suuruusluokasta. Enimmäismäärän määräytymisestä tiedetään, että Suomen korvausosuus olisi vähintään 1/28 ja enintään puolet jäsenvaltioiden ja komission yhdessä vastaamasta korvaussummasta. Valtioneuvoston on luonteeltaan pysyvä, koska yhteishankintamenettelysopimus on toistaiseksi voimassa oleva sopimus.

Valiokunta on huolissaan siitä, että valtioneuvostolle ei pystytä esittämään euromääräistä ylärajaa. Valiokunta puoltaa kuitenkin esitettyä suostumusta, jotta työ- ja elinkeinoministeriö voi EU:n hiilirajamekanismissä asetuksen edellyttämällä tavalla sitoutua asetuksen mukaisen kauppapaikan hankintaa koskevaan yhteishankintasopimukseen.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta korjaa hallituksen esitykseen jääneen teknisen virheen. Momentin rahoitusta esitetään lisättäväksi eikä vähennettäväksi, joten momentin päätösosan sanamuoto korjataan tämän mukaiseksi.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään lisäystä 2 192 000 euroa.

**Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Osasto 15**

TULOARVIOT

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentilta vähennettäväksi 75 000 euroa nimellisarvoisesta nettolainanotosta.

Vähennys johtuu valiokunnan menomomentille 21.40.01 ehdottamasta muutoksesta. Hallituksen esityksen (HE 57/2025 vp) käsittely on eduskunnassa kesken, joten valiokunta poistaa momentin 21.40.01 ja sen määrärahan (75 000 euroa) lisätalousarvioesityksestä.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään lisäystä 943 762 000 euroa.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 756 846 000 euron lisäystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 186 991 000 euron vähennystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 943 837 000 euron lisäystä.

Valiokunta on vähentänyt määrärahoja 75 000 euroa. Vastaava vähennys on tehty tuloarvioihin momentille 15.03.01.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja lisätalousarviot huomioon ottaen 90 082 855 000 euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 58/2025 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta päättää, että vuoden 2025 toista lisätalousarviota sovelletaan 1.7.2025 alkaen.

Helsingissä 17.6.2025

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Saara Hyrkkö vihr
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Martin Paasi kok (osittain)
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
jäsen Henrik Wickström r
varajäsen Jaana Strandman ps
varajäsen Ben Zyskowicz kok (osittain)

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Jonna Berghäll
valiokuntaneuvos Tarja Järvinen
tarkastusneuvos Minna Tiili

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 1/sd

Vastalause 1 /sd

Yleisperustelut

Esityksessä vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi ansio- ja pääomatuloveron tuottoarviota alennetaan 98 milj. eurolla, yhteisöveron 226 milj. eurolla ja arvonnäisäveron 272 milj. eurolla. Nettomääräisesti verotuloarviot laskevat 485 milj. euroa samalla kun määrärahoja lisätään yhteensä 757 milj. eurolla. Huomionarvoista on, että valtion osuus työttömyysturvamennoista nousee noin 100 milj. eurolla työttömyyden kasvun myötä.

Kokonaisuudessaan nettolainanoton tarve kasvaa 944 milj. euroa ja alijäämä kasvaa n. 13,2 mrd. euroon.

Suomen taloutta vaivaa pitkittynyt taantuma, jota hallituksen epäonnistunut työllisyys- ja kasvupolitiikka on tarpeettomasti pitkittänyt ja syventänyt. Heikko taloudellinen kehitys näkyy jatkuvasti alentuvina verotuloarvioina, jotka johtavat alijäämien syvenemiseen säästötoimista huolimatta.

Suomi ylittää kuluvana vuonna jälleen EDP-kriteeristöä tavalla, jota ei voi pitää tilapäisenä eikä vähäisenä. Tuoreessa valtiovarainministeriön ennusteessa julkisen talouden alijäämän ennustetaan olevan tasolla 4,2 % suhteessa BKT:hen vuonna 2025 ja noin 3,6 % vuonna 2026.

Valtiovarainministeriön ennusteessa talouskasvun arvioidaan olevan vuonna 2025 noin 1 %.

Hallituskauden aikaista heikkoa kasvua, nousevaa työttömyyttä ja sen myötä paisunutta alijäämää selittää osaltaan asuntorakentamisen romahdus ja kuluttajien korkeaksi noussut säästämisaste. Riihessä hallitus teki veroratkaisuja, joiden tarkoitus oli kasvun vauhdittaminen mutta niiden tehokkuutta on laajasti epäilty asiantuntijoiden toimesta. Lisäksi ensimmäiset päätökset alkava vaikutta vasta vuoden 2026 aikana. Luottamusta ja ostovoimaa lisääviä toimia olisi kuitenkin tarvittu juuri nyt, kun epävarmuudet kansainvälisessä kaupassa ovat suuret. Jälleen kerran voi osoitautua, että hallituksen toimet ovat myöhässä ja väärin kohdistettuja.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissaan noin puolta miljardia enemmän veron kevennyksiä pieni- ja keskituloisille jo vuodeksi 2025 kuin hallituksen talousarviossa kuluvalle vuodelle. SDP vaihtoehdossa esitettiin myös keinot, miten tämä luottamusta ja ostovoimaa kohentava piristysruiske voidaan rahoittaa alijäämiä kasvattamatta.

Esimerkiksi SDP ei olisi jatkanut tehottomaksi osoittautuneita ja asiantuntijoiden laajasti arvostelema korotettuja eläkorvauksia. Oisi karsinut tehottomia yritystukia sekä tukkinut verotuksen perusteettomia ja pahimmillaan kasvua haittavia porsaanreikiä.

Lisätalousarvion merkittävät ja välttämättömät lisäpanostukset puolustukseen ja turvallisuuteen olisi voinut kattaa näillä toimilla velan sijaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 1/sd

Epäviisasta on myös toisen lisätalousarvion liikennehankkeiden periaatteellinen linja. Hallitus jatkaa parlamentaarisen Liikenne12 -ryhmän työn ohi tehtävää liikennehankkeiden poliittista priorisointia. Tämä toimintamalli heikentää oleellisesti ylivaalikautisen parlamentaarisen työn edellytyksiä tuoda liikennepolitiikkaan suunnitelmallisuutta ja kipeästi tarvittua pitkäjänteisyyttä. Hallituksen tulisi palata parlamentaarisen työryhmän valmistelun mukaisiin periaatteisiin liikennepolitiikassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan toimet, joilla kuluttajien ostovoimaa ja yritysten luottamusta voidaan vahvistaa jo kuluvan vuoden aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan toimet, joilla nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä voidaan vähentää.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu korotuksista valtion osuuksiin sairausvakuutuslaista johtuvissa menoissa, jotka kohdennetaan yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin sekä kohdentaa lisäresurssit hyvinvointialueille julkisen terveydenhuollon ja hoitoon pääsyn turvaamiseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTISNÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenne- ja viestintäverkot

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus jatkaa parlamentaarisen Liikenne12 -ryhmän työn ohi tehtävää liikennehankkeiden poliittista priorisointia. Tämä toimintamalli heikentää oleellisesti ylivaalikautisen parlamentaarisen työn edellytyksiä tuoda liikennepolitiikkaan suunnitelmallisuutta ja kipeästi tarvittua pitkäjänteisyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 1/sd

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsittelyyn toimet, joilla voidaan palata liikennepolitiikassa parlamentaarisen työryhmän linjaamalle uralle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 4 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 17.6.2025

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Suna Kymäläinen sd
Aki Lindén sd
Pia Viitanen sd

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 2 /kesk

Vastalause 2 /kesk

Yleisperustelut

Valtiontalouden tarkastusvirasto totesi 9.6.2025 finanssipolitiikan valvonnan arviossa julkisen talouden hoidosta seuraavaa:

"Julkisen talouden jatkuva velkaantuminen on huolestuttavaa. Hallituksen tavoitteet julkisen talouden vahvistamiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi ovat perusteltuja, mutta julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä toimia, joilla näihin voisi päästä. Puoliväliriihen päätökset vievät entistä kauemmaksi tavoitteesta. Päätökset eivät myöskään ole sopusoinnussa EU-sääntöjen noudattamisen varmistamisen kanssa. Julkisen talouden kestävyydestä olisi erityisen tärkeää huolehtia nykyisessä turvallisuusympäristössä."

Nyt käsitellyssä oleva vuoden 2025 toinen lisätalousarvio lisää nettolainanoton tarvetta lähes miljardilla eurolla nostaen sen kokonaisuudessaan 13,2 miljardiin euroon tänä vuonna.

Lisätalousarvion mukaan esimerkiksi yhteisöveroa kertyisi 226 miljoonaa euroa, ansio- ja pääomatuloveroa 98 miljoonaa euroa sekä arvonlisäveroa 272 miljoonaa euroa aiemmin ennakoitua vähemmän. Vastaavasti valtion rahoitusosuuteen työttömyysetuuksien ansioturvasta ja perusturvasta ehdotetaan yhteensä 103,5 milj. euron lisäystä kasvaneen työttömyyden vuoksi.

Kokoomusjohtoisella pääministerikaudella Suomessa ovat olleet kasvussa työttömyys, konkurssit ja julkinen velka, ei talous.

Hallituksen tavoitteena olevan 100 000 lisätyöllisen sijaan maassa on paheneva suurtyöttömyys. Jo yli 300 000 ihmistä on työttömänä. VM:n kesän 2025 ennusteen mukaan työllisyysaste olisi vuonna 2027 yhä alemmalla tasolla kuin mitä se oli vaalikauden alkaessa vuonna 2023.

Hallituksen julkista taloutta koskeva enintään yhden prosentin alijäämätavoite vuonna 2027 on karkaamassa kauas, koska alijäämän ennakoidaan VM:n kesän 2025 ennusteessa olevan 3,5 prosenttia tavoitevuonna. Ero hallituksen tavoitteen ja ennusteen välillä on peräti 7,7 miljardia euroa.

Hallituksen tavoitteena on myös, että velkasuhde vakautetaan ja sen jälkeen käännetään ylivaalikautisessa tarkastelussa pysyvästi alenevalle uralle. Ennusteena on nyt, että julkisyhteisöjen syvä alijäämä ja riittämätön talouskasvu nostavat velkasuhteen ensimmäistä kertaa yli 90 prosentin vuonna 2029. Velkasuhde kasvaa VM:n kesän 2025 ennusteen perusteella jokaisena vuonna.

Konkurssihakemuksissa on yhtä synkkiä lukuja nähty viimeksi vuonna 1996 eli lähes 30 vuotta sitten. Vuoden sisään on pantu vireille 3710 konkurssia Tilastokeskuksen mukaan.

Suomen ennustettavuus investointikohteena on heikentynyt merkittävästi vaalikauden kuluessa. Veropolitiikasta on tullut täysin ennakoimaton. Sääntelyn purkamisen sijaan elinkeinoelämälle on pikemminkin kasattu uusia kustannuksia. Hallitus on parhaillaan perustamassa jopa uutta valitusvirastoa, joka ensin myöntää lupia ja sitten itse valittaa niistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 2 /kesk

Suomeen tarvitaan myönteinen ja vakauttava ja toivoa luova näkymä. Luottamus tulee palauttaa, jotta yritykset uskaltaisivat taas investoida ja palkata ihmisiä töihin.

Ilmapiirin ja toimintaympäristön tulee olla vakaa ja ennakoitava. Nyt se ei sitä ole. Hallitus on valinnut epävakaa- ja epävarman polun. Poliittisen riskin vähyys on ollut aiemmin Suomen hyve, mutta ei ole enää.

Keskustan kasvun resepti on: Suunniteltu Suomessa, valmistettu Suomessa ja omistettu Suomessa. Suomeen tarvitaan vahvempi kasvunäkymä. Tavoitteena tulee olla vähintään kasvun tuplaaminen ennustettuun verrattuna.

Koska ongelmamme ovat yhteisiä ja pitkäkestoisia, niin keskusta esittää hallitus-oppositiorajat ylittävää parlamentaarista yhteistyötä. Yhteistyön tarvetta talouden saralla ovat pitäneet esillä myös muun muassa presidentti Sauli Niinistö, Suomen entinen pääministeri Paavo Lipponen sekä Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn.

Ilman toimeen ja laaja-alaiseen yhteistyöhön ryhtymistä, on riskinä, että hallitus ei tule pääsemään keskeisiin taloustavoitteisiinsa, ja että hallitus joutuu tuomaan eduskunnalle lisää vastaavanlaisia yllätyksiä, jollainen vuoden 2025 toisen lisätalousarvion lähes miljardin euron lisävelanotto on ollut.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että heikon talouskehityksen kääntämiseksi hallitus käynnistää parlamentaarisen yhteistyön, jossa valmistellaan ylivaalikautinen sitoumus julkisen talouden pitkäjänteisestä tervehdyttämisestä ja kunnianhimoisista kasvutoimenpiteistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotettu lausuma hyväksytään.

Helsingissä 17.6.2025

Markus Lohi kesk
Mika Lintilä kesk

**Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 3 /vihr**

Vastalause 3 /vihr

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallitus ehdottaa osana maatalouden ja maankäyttösektorin ilmastotoimia määrärahoja metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamiseen informaatio-ohjauksella sekä metsälainsäädännön toimeenpanon tietojärjestelmien uudistamiseen.

Yksittäisistä määrärahalisäyksistä huolimatta hiilineutraaliutta edistävät määrärahat pienenevät kehyskaudella merkittävästi muilla sektoreilla kuin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Samaan aikaan EU-tason ilmastovelvoitteiden ja Suomen kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää yhä enemmän toimia. Erityisen huolestuttava on maankäyttösektorin tilanne, jonka korjaamiseksi hallitus ei edelleenkään esitä uskottavia toimia tai riittäviä määrärahoja. Maankäyttösektorin palauttaminen päästölähteestä nieluksi edellyttää metsähakkuiden rajoittamista. Selkeä yksittäinen toimi hakkuumäärien laskemiseksi ja hiilinielun elvyttämiseksi olisi puun energiakäytön vähentäminen, jota vauhdittaisi esimerkiksi puunpolton veroedun poistaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle tarvittavat esitykset, joilla Suomi saavuttaa ilmastolain mukaisen hiilineutraaliustavoitteen vuonna 2035.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle tarvittavat esitykset toimista, joilla maankäyttösektorin hiilinieluja vahvistetaan Suomen hiilineutraaliustavoitteiden vaatimalle tasolle.

**Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 3 /vihr**

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus ehdottaa kela-korvausmenoihin 65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilun toteuttamiseen ja sen vaikutusten tutkimiseen yhteensä noin 16 miljoonaa euroa osana hallituksen investointiohjelman. Hallitus kaataa jälleen rahaa kela-korvauksiin, vaikka aiempi kela-korvausmalli oli kallis ja epäonnistunut. Hoitojonot eivät lyhentyneet, mutta rahaa kului ja valui yksityisten terveysjätien taskuihin. Kela-korvausten kasvattaminen heikentää hoidon jatkuvuutta ja pahentaa lääkäripulaa julkisella sektorilla. On myös epäselvää, aikooko hallitus vakiinnuttaa kela-korvausmallin rahoituksen vai onko kyseessä vain muutaman vuoden lahja yksityisten palveluiden käyttäjille.

Kela-korvausten kasvattamisen sijaan rahat tulisi ohjata suoraan hyvinvointialueille hoitojonon purkamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotane hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdistaa 65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilun toteuttamiseen varatut rahat suoraan hyvinvointialueille.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ehdotus vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 3 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 17.6.2025

Saara Hyrkkö vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 4 /vas

Vastalause 4 /vas

Yleisperustelut

Vuoden 2025 toinen lisätalousarvio kertoo ennen kaikkea Suomen talouden huonosta tilanteesta. Valtion nettolainanotto kasvaa 944 milj. eurolla.

Heikon taloustilanteen takia verokertymä sakkaa. Verotuloarviota ehdotetaan alennettavaksi 485 milj. eurolla. Ansio- ja pääomatuloveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 98 milj. eurolla. Yhteisöveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 226 milj. eurolla. Muutoksia selittävät ennakoitua alemmat kertymät sekä heikentyneet veropohjat.

Oikeistohallitus on epäonnistunut kaikissa keskeisissä talouspolitiikan tavoitteissaan. Hallitus lupasi pysäyttää velkaantumisen, mutta Suomen velkasuhde sen kun kasvaa. Oikeistohallituksen leikkauspolitiikka on syventänyt ja pitkittänyt Suomen matalasuhdannetta. Pieni- ja keskituloisilta leikkaaminen on kiihdyttänyt kokonaiskysyntää ja kasvua, ja rahaa jaetaan suurituloisille, jotka säästävät suurimman osan tuloistaan. Tämä ei ole tehokasta kasvupolitiikkaa.

Lääkkeiksi heikkoon taloustilanteeseen hallitus keksi suurituloisten ja suuryritysten miljardiluokan veronalennukset, joita hallitus kutsuu kasvutoimiksi. Todennäköisesti nämä toimet päätyvät vain kasvattamaan valtion velkaa. Samaan aikaan hallitus leikkaa taloudellisen menestyksen kivijalkana olevasta Suomen osaamisesta, eli koulutuksesta. Hallituksen analyysi kasvun lähteistä on väärä.

Hallitus lupasi luoda 100 000 uutta työllistä, mutta työttömyysluvut ovat kasvaneet koko hallituskauden ajan. Työttömien määrä on kasvanut 80 000:lla ja pitkäaikaistyöttömyys uhkaa nyt nousta 1990-luvun laman tasolle. Hallituksen sosiaaliturvaleikkauksiin perustuva työllisyyspolitiikka on epäonnistunut.

Vastalauseen epäluottamuslause-ehdotus

Työttömyys on kasvanut merkittävästi, ja yhä useampi on pitkäaikaistyötön. Tilannetta ei helpota se, että hallitus on heikentänyt sosiaaliturvaa historiallisella tavalla. Sosiaaliturvaleikkaukset eivät ole luoneet uusia työpaikkoja hallituksen odottamalla tavalla. Hallituksen tulisi kääntää työllisyyspolitiikkansa kurssia, ja tehdä kaikkensa työttömyyden vähentämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi. Työttömyyden pitkittyessä se uhkaa muuttua suhdanneluontoisesta osin pitkäaikaiseksi ja rakenteelliseksi, mikä heikentää Suomen talouden tuottavuutta ja kestävyyttä pysyvästi. Työllisyyspolitiikan epäonnistumisen vuoksi eduskunta katsoo, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 4 /vas

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNON ALA

20. Maa- ja elintarviketalous

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhojen torjunta (arviomääräraha)

Lisätalousarvioon sisältyy 1,6 miljoonan euron lisämääräraha eläintautilain (76/2021) 85 §:n mukaisten tuotannonmenetyskorvausten maksamiseksi turkistarhoille. Turkistarhaus on epäeettinen menneisyyden elinkeino, joka sisältää myös pandemiariskin. Turkistarhaus tulisi lakkauttaa, aivan kuten muuallakin Euroopassa on tehty. Sen sijaan, että turkistarhaajille maksetaan jälleen tuotannonmenetyskorvauksia, tulisi turkistarhaus kieltää ja tarhaajille maksaa luopumistukea.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen turkistarhauksen lakkauttamiseksi Suomessa ja maksaa tuotannonmenetyskorvausten sijaan tarhaajille luopumistukea.

40. Luonnonvaratalous

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Osana maatalouden ja maankäyttösektorin ilmastotoimia ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle 8,5 miljoonaa euroa metsien kasvun sekä hiilinielujen vahvistamiseen informaatio-ohjauksella. On hyvä, että hallitus osoittaa määrärahoja hiilinielujen vahvistamiseen informaatio-ohjaukseen. Pelkkä informaatio-ohjaus ei kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Ilman konkreettisia toimenpiteitä hiilinielujen romahdus voi estää Suomea saavuttamasta 2035 hiilineutraaliustavoitettaan. Julkiselle taloudelle voi myös tulla kalliiksi, mikäli joudumme kompensimaan hiilinielujen heikkenemistä lisätoimilla muilla sektoreilla tai ostamalla päästöoikeuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle toimenpidepaketin ja siihen kuuluvat lakimuutokset ja määrärahaesitykset, joilla vahvistetaan Suomen hiilinieluja ja näin pidetään kiinni mahdollisuudesta saavuttaa Suomen 2035 hiilineutraaliustavoite.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 4 /vas

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys ja yrittäjyys

Hallituksen työllisyyspolitiikka on perustunut täysin sosiaaliturvan leikkaamiseen. Sosiaaliturvan leikkaamiseen perustuva työllisyyspolitiikka ei ole toiminut, vaan työllisyys on heikentynyt ja työttömyys noussut dramaattisesti.

Erityinen huoli on pitkäaikaistyöttömyyden kasvusta. Kun työttömyysjakso pitkittyy, se vaikuttaa kielteisesti työntekijän työkokemukseen, osaamistasoon ja itseluottamukseen työmarkkinoilla. Pitkään työttömänä ollut henkilö myös helposti stigmatisoituu potentiaalisen työnantajan silmissä, mikä tämä vaikeuttaa uuden työpaikan saamista. Taloustieteellinen termi hystereesi kuvaa korkean työttömyyden kauaskantoisia kielteisiä vaikutuksia talouteen. Suomessa hystereesi aiheutti ongelmia erityisesti 1990-luvun laman jälkeen. Vaarana on, että samat ongelmat toistuvat nyt kun pitkäaikaistyöttömyys lähestyy 90-luvun laman jälkeistä ennätystasoa.

Vastuu työllisyydenhoidosta on siirtynyt kunnille. Kuitenkin kuntien työkalut pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon ovat heikentyneet, kun hallitus on esimerkiksi rajoittanut palkkatuen käytön mahdollisuuksia ja alimitoittanut työllisyydenhoidon määrärahat.

Vasemmistoliitto katsoo, että Suomessa tulisi harjoittaa aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa ja auttaa erityisesti pitkäaikaistyöttömiä takaisin työmarkkinoille. Esitämme mallia, jossa pitkäaikaistyöttömille säädetään työtakuu, eli työvoimapalveluista vastaava kunta velvoitetaan järjestämään pitkäaikaistyöttömille työtä, mikäli hän ei työllisty avoimille työmarkkinoille. Työllistämisen apuna voitaisiin käyttää palkkatukea.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus reagoi kasvavaan pitkäaikaistyöttömyyteen säätämällä pitkäaikaistyöttömille työtakuun ja toimeenpanemalla sen edellyttämät lainsäädäntö- ja määrärahamuutokset.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallitus jatkaa vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa yksityisen terveydenhuollon tukemista uusien ja korotetuista Kela-korvauksin. Emme pidä järkevänä ohjata lisärahoitusta yksityisen palvelutuotannon tukemiseen samalla kun hyvinvointialueilla tehdään mittavia säästöjä ja vähennetään henkilöstöä. Hallituksen tekemät säästöpäätökset heikentävät palveluiden saatavuutta ja yhdenvertaisuutta. Kela-korvausten korotuksista luopumisesta saatavat säästöt tulisi ohjata hyvinvointialueille perusterveydenhuollon vahvistamiseen ja hoitoonpääsyn nopeuttamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2025 vp
Vastalause 4 /vas

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto peruuttaa jo tehdyt ja valmisteilla olevat uudet yksityisen hoidon Kela-korvauskorotukset ja kohdistaa säästyneet rahat hyvinvointialueille julkisen perusterveydenhuollon vahvistamiseksi ja hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ehdotus vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 4 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 17.6.2025

Hanna Sarkkinen vas